

Lysbehandling for tørr AMD

Tekst: Øygunn Utheim, øyelege PhD | Foto: Tom Egil Jensen

Ved Øyehelseklinikken i Oslo har vi siden februar 2020 tilbudt Valeda fotobiomodulering, også kalt lysterapi, for øyesykdommen tørr aldersrelatert macula degenerasjon (AMD).

Hver måned behandles pasienter i målgruppen med 9 behandlinger over 3-4 uker. Visus (synsskarphet) måles før og etter behandling og det tas bilder av netthinnen for å se etter bedring.

Trygg og smertefri

Min erfaring så langt med denne behandlingen er at den er trygg, smertefri og at virkningen er målbar for mange av pasientene, men ikke veldig stor. Det er derfor ikke alltid at effekten når ut i hverdagen til pasientene i form av bedret synsfunksjon, selv om man kan måle noen bokstavers bedring på synstavlen. Relativt mange, men ikke alle, har imidlertid effekt på drusene (forandringer som kan sees i øyebunnen og som er tegn på avleiringer) i form av at de går litt ned i størrelse etter behandling. Denne effekten på druser kan det ta noen måneder før vi kan måle. Dette er svært spennende fordi det kan tyde på at behandlingen kan ha en forebyggende effekt og stoppe opp eller hindre utviklingen av AMD.

For å vite dette med sikkerhet og med vitenskapelig evidens, må vi gjøre studier hvor vi følger pasienter over tid. Slike studier finnes ennå ikke publisert fordi behandlingen er såpass ny. Men på Ullevål har vi fått initiert et forskningsprosjekt med støtte fra helse Sør-øst, hvor også en representant fra Blindeforbundet er med i forskergruppen. Her skal vi behandle pasienter

med lysbehandlingen Valeda og deretter gjøre statistisk sammenligning med en gruppe som ikke får behandling. Håpet er at Valeda beskytter mot forverring av AMD, slik at færre i behandlingsgruppen utvikler senstadium av AMD med svært dårlig syn, sammenlignet med kontrollgruppen som ikke får behandling.

Kan bedre livskvaliteten

AMD er største årsaken til alvorlig svaksynthet i vår del av verden, og vi regner med at cirka 10 prosent av alle 80 åringer har senstadium av AMD. Jeg hører mange historier på legekantoret om sorg, tap og redusert livskvalitet som følge av AMD. Jeg synes man som øyelege har plikt til å utforske nye behandlinger med vitenskapelig evidens, og det finnes seriøs vitenskapelig evidens bak Valeda, selv om det fortsatt er ubesvarte spørsmål som gjenstår å finne ut av.

Valeda kan forsøkes for en relativt stor del av de med AMD, og på forundersøkelsen samtaler vi om forventninger og hvilken nytte man vil kunne oppnå av behandlingen. Dersom det er langtkommen sykdom vil man som oftest ikke oppleve en effekt av behandlingen, og selv om man er i målgruppen er det ikke alle den virker på, mellom 60 og 70 prosent anslagsvis. Jeg håper og tror at det i fremtiden kommer nye behandlinger som kanskje kan ha enda mer potensiale, eller at vi skal kunne finne

Interessante funn: – Erfaringen så langt tyder på at lysbehandling kan ha en forebyggende effekt og stoppe eller hindre utviklingen av AMD, sier Øygunn Utheim som her undersøker en pasient.

frem til akkurat hvem som har nytte av behandlingen og hvor ofte den bør gis.

Jeg er takknemlig for alle pasientene jeg har fått lov til å følge og behandle, som har brukt av sin tid og private midler for å utforske denne muligheten. Det er viktig for meg som lege å stille meg på deres side, og å være helt ærlig og åpen med hva de kan forvente seg og hvordan behandlingen har virket i det enkelte tilfellet. Behandlingen er heldigvis trygg. Vi har ingen holdepunkter for at den skal være skadelig, og den er heller ikke ubehagelig. Enkelte som har gjennomført behandling har opplevd å gå fra en fase med alvorlig synshemming og begrenset livskvalitet til å få betydelig bedre syn. De har for eksempel kunnet gjenoppta turer alene eller øke lesehastigheten.

Det kan virke som denne behandlingen har størst effekt på de som bare har begynnen-

de synsproblemer og som er villig til å gjennomføre regelmessige, halvårlige serier med behandling. Andre vil ha nytte av «Areds 2»-kosttilskudd som jeg kan hjelpe til med å få tak i. Vi kan også samtale om synshjelpemidler og hverdagen, søking om TT-kort osv. dersom synet er dårlig. Mitt mål er å hjelpe alle med AMD å følge med på den nye forskningen som til enhver tid finnes.

Jeg vil benytte anledningen til å takke Blindeforbundet, som har støttet forskning på Valeda for å undersøke mer i detalj hvilke undergrupper av AMD som har størst nytte av behandlingen.

Denne saken har tidligere stått i AMD nyhetsbrev. Abonner på diagnose-nyhetsbrevene våre her: https://www.blindeforbundet.no/newsletter_form